

מראי מקומות - יבמות

מג.

א. והא תנן מסרק של פשתן

הק' הערוך לנה, לכאו' אין קו' זו ק' על ר' אבהו דוקא, אלא על כל מקום שאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, דכאן פסק דלא כהסתם משנה. ותי' דבלא ר' אבהו הי' יכול לומר דדלמא בברייתא פליגי תנאי בהך דין שנשנה במשנה סתם, ואולי הוא אינו יודע אותו ברייתא, ולהכי פסק כהסתם משנה. אבל עכשיו דאמר ר' אבהו דסתם משנה ומוח' בברייתא הל' כסתם משנה, א"כ אפי' אם יש מח' בברייתא מ"מ צריכין לפסוק כהמשנה, ולכן שפיר ק' לו ממשנה זו. ובחזון איש (אה"ע סי' קל"ד לסוגיין) כ' דבאמת הי' זה מח' בברייתא, ע"ש שהביא הברייתא, וקיי"ל כהמח' בברייתא ולא כהסתם משנה, וא"כ שפיר ק' על ר' אבהו דוקא.

ב. רובו של ראשון

כ' הקרן אורה דלכאו' היינו משום דס"ל לר' חנינא הגדול דהכרת עובר לא בעיני ג' חדשים שלמים, וסגי בהא דרובו של ראשון וכו'. וכן הביא דאי' להדיא בירושלמי כאן דזהו פי' בד' חנינא, דהעובר ניכר לאחר רובו של ראשון, וכו'. אבל הק' ע"ז, דא"כ מ"ש דרך לאירוסין אמרי' כן, לפ"ז לכאו' צריך להיות מותר גם בנישואין. וכ' דצ"ל דלענין נישואין חיישינן יותר, משום דאיכא דלא ניכר אלא עד ג' שלמים, ולא הקילו אלא ליארס. אולם ע' בערוך לנר דדייק מדברי המהרש"א בנדה (ט) דס"ל דגם לענין נישואין אמר כן [אלא דכ' דר' חייא בר אבין לא ס"ל כוותי' אלא לענין אירוסין, ולכן נקט מארסין, ע"ש לביאורו].

ולענין יום אחרון של צ' ימים, חקר הקרן אורה אם ס"ל לאמימר דבאמת ביום ל' כבר אין מה לחוש באמת, אלא דבנישואין החמירו, או דלמא משום דעיקר האיסור דאירוסין משום דגזרינן אטו נישואין, וביום צ' לא גזרי' כיון דהוי סוף זמן האיסור.

ג. רובו של ראשון, וכו'

ע' בב"ח (אה"ע קס"ג, ב') שנקט דמה דאמר ר' רובו של ראשון וכו', היינו דצריך ב' חדשים ויום א' (וצ"ע למה כ' יום א', לכאו' הול"ל ב' חדשים וב' ימים, דלכאו' רובו של ראשון היינו ט"ז ימים, ורובו של ג' היינו ט"ז ימים, וחודש שלם באמצע, וסך הכל זהו ס"ב ימים. ואולי ס"ל דרובו של ראשון היינו ט"ו יום וחצי, וכן רובו של ג', וצ"ע). דהיינו, דס"ל דרובו של א' לאו דוקא, אלא זהו האופן לומר ס"א ימים. אולם ע' בערוך לנר דכ' דמ"ד דס"ל דבעינן ג' חדשים שלמים, היינו משום דס"ל דגזרי' דאם נתיר ע"י ב' רובא וחדש שלם, דהיינו ס"ב יום, יטעה ויאמר מה לי ס"ב יום בתרי רובא או בחד רובא, סכ"ס ס"ב ימים הוא, ולכן ס"ל דבעינן צ' ימים. ומבואר מדבריו דס"ל דבעינן רובא של החדשים ממש, דלא כהב"ח (וודאי צ"ע טובא, מה ענין רובא של חדשי השנה להכרת העובר, ומשמע כמו דאמר ר' בכמה דוכתי, דדין חודש גורם המציאות, וכמו שמביאין למטה מהירושלמי, וצ"ע אם שייך לומר כן כאן). וע"ע בקרבן העדה דכ' "אפי' אם נתעברה קודם שיצא רובו של חודש הראשון", משמע דס"ל דתלוי בהחדשים, ואילו הפני משה כ' "אפי' רובו- ניכר העובר, דכמשלש חדשים כתיב, והן ס"ב ימים", מבואר דס"ל כהב"ח.

ד. והלכתא צריכה להמתין כ"ד חודש

ע' חכמת שלמה (אה"ע י"ג, בסעי' י"א ד"ה מעוברת חבירו) דכ' לחדש דכיון דנשתנו הטבעים, ועכשיו אין רוב התנוקות יונקים אפי' י"ח חודש, א"כ לכאו' הי' י"ח חודש לדידן כמו כ"ד חודש בזמן חז"ל. ואף דקיי"ל דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין, ע"ש שהביא ראיות דזהו דוקא היכא דעוקר התקנה לגמרי, אבל היכא דרק עוקרו במקצת, אין צריך להיות גדול ממנו וכו'. וכ' דאף דמתיירא לפסוק כן כנגד כל הפוסקים, אבל כ' דעכ"פ בצירוף סברא אחרת לקולא יהי' יכול להקל לאחר י"ח חודש. אולם ע' בפתחי תשובה (שם אות כ"ט) שהביא מהשו"ת חתם סופר שכ' דגם חז"ל ידעו דרוב תנוקות אין צריכים להניק כ"כ, אלא דהיו חוששים משום המיעוט במקום פקוח נפשות, וודאי אין להקל בזה. וע' בערוך השלחן (שם, ל') שג"כ הביא דברי החת"ס, והוסיף עליו דירידו חכמים לדעת הנשים, שמפני תאוותן להנשא לא יחושו לתקנת הולד, אם אתה אומר שבמשך קטן מותרת להנשא, תעשה כל טעדיך להראות שולדה אי"צ להניק רק איזה חדשים, וע"ש מש"כ לענין ידיעת חז"ל בחכמת הטבעיות.

ה. כ"ד חודש

ע' שו"ע (אה"ע י"ג, י"א) שפסק דחודש העיבור עולה למנין כ"ד חודש. אבל הרמ"א כ' די"א דלכתחלה יחוש אפי' לחודש העיבור. וע' בנושאי כלים שם דביארו דהנדון הוא משום דבסוגיין נקט כ"ד חודש, אבל בגיטין אי' "ב' שנים", ולכן אולי זה דוקא. וע' בט"ז שם שהאריך להוכיח דגם ב' שנים כה"ג הכוונה היא לכ"ד חודש. ולכאו' הי' שייך לומר דפשוט שכן הוא, שהרי מה אכפת להתנוק אם נתעברה השנה או לא. אולם ע' בחכמת שלמה שם שהביא דברי הירושלמי הידועים דע"י עיבור שנה חוזרים בתולי בת ג', וא"כ ה"ה כאן י"ל דתלי בקביעת ב"ד במה נחשב ב' שנים. וע"ש שביאר דיש חומרא במה דצריך להיות כ"ד חודש, וגם יש חומרא דב' שנים, ע"ש.

ו. ומה במקום שאסור לכבס מותר ליארס,

מקום שמותר לכבס אין דין שמותר ליארס

נח' הראשונים אם יש כאן גירסא "לספר" ולכבס, תוס' הביאו מהר"י מאורליינ"ש דס"ל ע"פ גירסא זו דאשה מותרת להסתפר לאחר ז'. וביאר הריטב"א דלפי גירסא זו הק"ו הוא מנשים, דאם באבילות ישנה אסורות מלספר ולכבס, ובאבילות חדשה מותרות, וכו'. אבל הק' הרמב"ן ע"ז דא"כ הק"ו מופרך, ד"זיל בתר טעמא, התם משום נוול הוא... וגבי ט' באב כיון דלא מיתסר בכיבוס אלא אותו שבת בלבד אשה נמי אסירא, דליכא נוול, ולעולם אימא לך שלשים של איבול חמורין משבת של ט' באב, ולכן כ' דגירסא זו לא נהירא. ולדינא, נח' המחבר והרמ"א, דהמחבר פסק (יו"ד ש"צ, סעי' ה') דאשה מותרת בנטילת שער לאחר ז', והרמ"א הביא דיש אוסרים אף לאשה, וכ' דכן עיקר.